

Högskolepedagogisk utveckling genom Erasmus+ lärarutbyte

Universitets- och högskolelärares erfarenheter av hur mobilitet kan bidra till högskolepedagogisk utveckling.



Högskolepedagogisk utveckling genom Erasmus+ lärarutbyte

Universitets- och högskolelärares erfarenheter av hur mobilitet kan bidra till högskolepedagogisk utveckling.

Universitets- och högskolerådet, april 2023

Kontaktperson: Madelen Charyszak

Omslagsbild: Eva Dalin

ISBN 978-91-7561-111-2

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se www.uhr.se.

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning.....	6
Inledning	7
Bakgrund och motiv till studien	7
Erasmus+ mobilitet med undervisningsuppdrag	8
Arbetet med högskolepedagogisk utveckling ser olika ut	8
Frågeställningar.....	10
Metod och genomförande	11
Resultat.....	12
Pedagogisk utveckling är sällan huvudmotiv för mobilitet.....	12
Exempel på pedagogisk utveckling genom mobilitet	13
Från den egna pedagogiska utvecklingen till den kollegiala.....	19
Hur värdesätts pedagogiska erfarenheter från mobilitet?	21
Avslutande reflektioner	23
Positiva effekter på den enskilda lärarens pedagogik	23
Mobilitet och den kollegiala dimensionen.....	24
En underutnyttjad möjlighet till högskolepedagogisk utveckling.....	25
Referenser.....	26
Bilaga 1: Utredningsmissiv	27
Bilaga 2: Intervjuguide	28

Förord

Universitets- och högskolerådet (UHR) är nationellt programkontor för utbildningsdelen i Erasmus+. Inom ramen för det uppdraget stöder UHR lärosätenas arbete för ökad mobilitet. UHR har även i uppdrag att under 2022 och 2023 främja ett gemensamt högskolepedagogiskt utvecklingsarbete mellan universitet och högskolor. Utifrån det uppdraget ska myndigheten sprida information och goda exempel på hur lärosäten arbetar med högskolepedagogisk utveckling och ansvara för att skapa arenor för erfarenhetsutbyte mellan relevanta aktörer på nationell nivå.

Den här studien syftar till att fördjupa några av de resultat som presenterades i rapporten *Den akademiska personalens erfarenheter av internationell mobilitet inom ramen för Erasmus+*. I den lyftes att majoriteten av universitets- och högskolelärarna är nöjda med sitt utbyte men att lärosätena generellt inte visar något större intresse för att ta vara på de erfarenheter som utbytena bidrar till.

Att undervisa en tid på ett partnerlärosäte utomlands kan vara utvecklande för en universitets- och högskolelärares pedagogik. I den här skriften beskrivs några aspekter av högskolepedagogisk utveckling som ett antal universitets- och högskolelärare vittnat om. Förhoppningsvis kan resultaten bidra till att lärosäten och andra aktörer inom högskolesektorn får underlag för vidare diskussion om hur de kan tillvara de pedagogiska erfarenheter som lärare har med sig hem efter genomförd mobilitet.



Anders Ljungberg

Avdelningschef UHR

Sammanfattning

Den här intervjustudien är initierad av UHR. Syftet är att beskriva de pedagogiska erfarenheter som universitets- och högskolelärare anser att de har fått efter att ha deltagit i Erasmus+ mobilitet med undervisningsuppdrag och hur erfarenheterna tas till vara av lärosätet där lärarna är verksamma.

Resultaten bygger på intervjuer med 14 lärare som är verksamma vid olika universitet och högskolor i Sverige och som har deltagit i Erasmus+ mobilitet med undervisningsuppdrag vid något tillfälle de senaste åren. De huvudsakliga resultaten är:

- Mobilitetsperioderna har bidragit till att lärarna fått personliga erfarenheter av olika undervisningssammanhang. Det har i sin tur lett till reflektion och utveckling av den egna pedagogiska praktiken och identiteten som professionell lärare inom högre utbildning. Detta trots att lärarna beskrev att syftet med mobiliteten inte primärt var att utveckla högskolepedagogiken.
- Framför allt anser lärarna att de fått värdefull kunskap om och förståelse för olika studentgrupper och undervisningskulturer, samt vilka metoder som kan bidra till olika studentgruppers lärande och hur de som lärare kan uppmuntra alla studenter att bli mer aktiva i sin lärandesituation.
- I många fall har mobiliteten även bidragit till att läraren fått nya perspektiv och reflekterat mer över frågor som är kopplade till den högre utbildningens värdegrund såsom demokrati, internationalisering, jämställdhet, likabehandling och hållbar utveckling.
- Hur lärosäten och institutioner tar vara på lärarens nya erfarenheter från mobilitet hänger nära ihop med hur det kollegiala lärandet på lärosätet är organiserat. Det är även kopplat till förväntningarna på mobiliteten. Om det inte finns någon tydlig förväntan på högskolepedagogisk utveckling finns det heller inga strukturer för att tillvarata lärarens pedagogiska utveckling som mobiliteten bidragit till.
- Det borde vara möjligt att uppnå ytterligare effekter om lärosäten och lärare ser mobilitet med undervisningsuppdrag som en möjlighet till högskolepedagogisk utveckling, planerar inför det och utvecklar mer strukturerade former för kollegial samverkan och erfarenhetsutbyten av lärdomar.

Inledning

Bakgrund och motiv till studien

Det har länge diskuterats hur fler lärare inom universitet och högskola kan lockas att delta i utlandsmobilitet. Drivkrafter och hinder har undersökts i flera studier.¹ UHR publicerade i april 2023 en utredning om hur akademisk personal uppfattar det egna lärosätets arbete med att få fler lärare att delta i mobilitet.² I den utredningen framkommer att majoriteten av dem som genomfört en mobilitet inom Erasmus+ upplever att det varit givande på många plan men att lärosätet inte visat något större intresse för att ta vara på erfarenheterna.

Att utveckla kvaliteten i utbildningen och forskningen anses vara ett huvudmotiv till att universitet och högskolor ska öka internationella samarbeten och internationella inslag i utbildning och forskning. Det lyftes exempelvis i den så kallade internationaliseringsutredningen.³ Enligt samma utredning bör mobiliteten bland den undervisande personalen öka, bland annat för att lärare behöver ha god kunskap om sitt ämne ur ett internationellt perspektiv, liksom om pedagogik för studenter med olika bakgrund. Vilka pedagogiska erfarenheter lärare har med sig hem från sin utlandsmobilitet och hur dessa erfarenheter kan påverka den pedagogiska utvecklingen vid hemlärosätet är emellertid en fråga som förefaller ha undersökts i mindre utsträckning.

Med bakgrund i det har UHR genomfört denna intervjustudie. Förhoppningsvis kan resultaten bidra till att:

- lärosäten och andra aktörer inom högskolesektorn får kunskap om hur deltagande i internationell mobilitet kan ge avtryck i lärares pedagogiska uppdrag,
- lärosäten får underlag för vidare diskussion om hur de kan ta till vara de pedagogiska erfarenheter som lärare har med sig hem efter en mobilitet,
- vidareutveckla UHR:s informationsstöd till lärosätena i arbetet med att främja mobilitet bland den undervisande personalen.

Studien ger inte fullt ut en generaliserbar bild, och är inte representativ för en särskild typ av universitets- eller högskolelärare. I stället är syftet att genom ett antal intervjuer fånga upp aspekter som är angelägna att ha kännedom om och synliggöra.

¹ Högskoleverket, 2005, Högskoleverket, 2008.

² Universitets- och högskolerådet, 2023.

³ Utbildningsdepartementet, 2018.

I texten benämns universitets- och högskolelärare även som lärare. Både mobilitet och utbyten används som begrepp för lärarutbyten inom Erasmus+.

Erasmus+ mobilitet med undervisningsuppdrag

Genom Erasmus+ kan universitets- och högskolelärare vid svenska lärosäten undervisa utomlands vid en institution i något av program- eller partnerländerna. Utbytet ska ge lärare möjlighet att:

- dela med sig av sin sakkunskap,
- lära känna nya undervisningsmiljöer,
- förvärva nya färdigheter när det gäller innovativa pedagogiska metoder och innovativ utformning av kursplaner samt digitala färdigheter,
- få kontakt med kollegor utomlands för att utforma gemensamma aktiviteter,
- utbyta goda exempel och förbättra samarbetet mellan lärosäten samt bättre förbereda studenterna för arbetslivet.

Målet är dessutom att främja utveckling av transnationella och ämnesövergripande kursplaner och innovativa inlärnings- och undervisningsmetoder, bland annat webbaserad samverkan, forskningsbaserat lärande och problembaserade strategier för att hantera samhällsutmaningar.⁴

En mobilitetsperiod med undervisningsuppdrag kan pågå i mellan två dagar och två månader och det krävs minst åtta timmars undervisning per mobilitet och vecka. Om undervisningsuppdraget kombineras med exempelvis kursutveckling krävs det endast fyra timmars undervisning per mobilitet och vecka.

Mellan de akademiska åren 2013/14 och 2021/22 har 3 278 universitets- och högskolelärare deltagit i Erasmus+ med undervisningsuppdrag. 60 procent av dem är män och 40 procent kvinnor.

Arbetet med högskolepedagogisk utveckling ser olika ut

Lärarnas pedagogiska kompetens anses ha stor betydelse för kvaliteten i högskolornas utbildningar. Bolognaprocessen och införandet av lärandemål och betoning på studentcentrerat lärande har också lett till ett ökat fokus på att högskolelärare ska få möjlighet att utveckla

⁴ Europeiska kommissionen, 2022

pedagogiska färdigheter.⁵ Detta har återspeglats i Erasmus+ prioriteringar för lärarutbyten.⁶

Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) och Sveriges universitetslärare och forskare (SULF) har också pekat på vikten av högskolepedagogisk utveckling. Under ett seminarium i Almedalen 2016 ställde de ett antal krav för bättre högskolepedagogik.⁷ Bland annat ville de att lärosätena ska säkerställa att alla lärare får pedagogisk utbildning, kontinuerlig kompetensutveckling och tid att tillsammans med kollegor och studenter utveckla den pedagogiska verksamheten, samt att de värderar upp pedagogisk skicklighet är tjänster tillsätts och att det syns i lönekuvertet.

Det högskolepedagogiska utvecklingsarbetet ingår inte i högskolelagen, varken som en uppgift för lärosätena eller som en arbetsuppgift för lärarna. Det finns heller inte några nationella strategier att falla tillbaka på. Många lärosäten kopplar sitt arbete med högskolepedagogisk utveckling till kvalitetssäkringssystemet och det europeiska ramverket för kvalitetssäkring i högre utbildning (ESG).⁸ Relativt många lärosäten har en centraliserad, lärosätsgemensam verksamhet för högskolepedagogiskt utvecklingsarbete. Något färre har en delvis eller helt decentraliserad verksamhet.⁹

Sveriges universitet och högskoleförbund (SUHF) har inrättat en permanent expertgrupp för högskolepedagogiska frågor. Expertgruppen ska bland annat bidra till samordning mellan lärosätena på det högskolepedagogiska området.¹⁰ Ett viktigt åtagande för gruppen är att utarbeta och förankra ett förslag till nationellt ramverk för högskolepedagogisk utveckling. De ska också utarbeta en guide till ramverket som ska innehålla referenser till forskning samt förslag och exempel.

I Sverige diskuteras ofta högskolelärarens roll i termer av akademiskt lärarskap. De flesta svenska lärosätena arbetar uttalat eller outtalat med det akademiska lärarskapet i relation till sitt pedagogiska utvecklingsarbete.¹¹ Akademiskt lärarskap har beskrivits i en skrift utgiven av SULF som "ett förhållningssätt där lärare kontinuerligt och systematiskt reflekterar över, utforskar och utvecklar den egna pedagogiska praktiken och dess inverkan på studenters lärande".¹² I

⁵ Se bland annat meddelandet om en ny EU-agenda för högre utbildning, 2017.

⁶ Se bland annat Erasmus+ programguide från 2018.

⁷ <https://universitetslararen.se/2016/07/07/sulf-och-sfs-staller-krav-for-battre-hogskolepedagogik/>. Hämtad augusti 2022.

⁸ Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG), antagna vid ministerkonferensen i Jerevan, maj 2015

⁹ Universitetskanslersämbetet, 2019

¹⁰ Sveriges universitets- och högskoleförbund, 2020

¹¹ Universitetskanslersämbetet, 2019

¹² Bolander Laksov & Scheja (2020)

samma skrift beskrivs tre dimensioner av lärarskapet: den individuella, den kollegiala och den institutionella.

Den individuella dimensionen

Den här dimensionen rymmer lärarens reflektioner över personliga erfarenheter av undervisningssammanhang och utveckling av den egna pedagogiska praktiken och identiteten som professionell lärare inom högskolan. Det handlar bland annat om överväganden av vad man väljer att lyfta fram i form av kunskapsinnehåll, varför det innehållet är viktigt och hur det ska presenteras för studenterna för att generera så mycket lärande som möjligt för de studenter som är föremål för undervisningen. Dessutom innefattar den individuella dimensionen en strävan att bygga på andras erfarenheter och vad forskning visat bäst stöder studenters lärande som utgångspunkt för att utveckla den egna pedagogiska praktiken.

Den kollegiala dimensionen

Den kollegiala dimensionen av det akademiska lärarskapet handlar om hur lärare i högskolan synliggör reflektioner och argument kring den egna pedagogiska praktiken i dialogen med kollegor. Det kan handla om samverkan med kollegor om hur studenters lärande ska bedömas i examinationer, eller om kursutveckling och kursdesign. Förändringar som både är förankrade i högskolepedagogisk forskning och i dialog med kollegiet och som därmed knyter an till vad som sker i andra kurser, har större potential att bidra till att utveckla utbildningskvaliteten. Det handlar om kollegial samverkan, där lärare har möjlighet att både sprida och tillägna sig idéer, exempel och reflektioner om undervisning och lärande i högskolan.

Den institutionella dimensionen

Den här dimensionen handlar om att erkänna det pedagogiska utvecklingsarbete lärare bedriver som värdefullt för organisationen. Här ryms till exempel incitamentsstrukturer för pedagogisk meritering samt strategier för kontinuerlig kompetensutveckling.

Frågeställningar

Studiens frågeställningar är:

- Hur upplever universitets- och högskolelärare som deltagit i Erasmus+ mobilitet att mobiliteten ger avtryck i det egna pedagogiska uppdraget?
- Upplever lärarna att deras pedagogiska erfarenheter från mobiliteten tas till vara av lärosätet, och så fall hur?

Det är viktigt att understryka att den första frågan handlar om att beskriva hur mobilitet kan vara utvecklande för en lärares pedagogik, snarare än om att undersöka i vilken utsträckning lärare anser att mobiliteten bidrar till pedagogisk utveckling. Den andra frågan handlar både om lärarens eget arbete för att bidra till att utveckla pedagogiken på lärosätet, och om på vilket sätt lärosätena ser värdet i lärares erfarenheter och skapar incitament för vidare utveckling.

Metod och genomförande

Under sommaren och hösten 2022 genomfördes 14 semistrukturerade intervjuer med lärare vid svenska universitet och högskolor som har deltagit i Erasmus+ mobilitet med undervisningsuppdrag.

47 personer bjöds in att medverka i intervjustudien. De hade alla deltagit i Erasmus+ mobilitet med undervisningsuppdrag mellan 2016 och 2020. De hade dessutom under hösten 2021 besvarat en enkät från UHR som låg till grund för rapporten *Den akademiska personalens erfarenheter av internationell mobilitet inom ramen för Erasmus+*. I enkätsvaren hade de uppgett att mobiliteten gett avtryck i den egna pedagogiken. De antogs därmed kunna beskriva på vilket sätt den gett avtryck, och samtidigt ha en uppfattning om hur institutionen eller lärosätet tagit tillvara dessa erfarenheter. Det fanns även en ambition att få en spridning i urvalet med hänsyn till antal mobilitetsperioder, ämnesområden och lärosäten.

De lärare som tackade ja till att delta i intervjustudien var verksamma vid olika lärosäten och inom olika utbildningsområden.¹³ Alla undervisade minst halva sin arbetstid och majoriteten har gjort fler än tre mobiliteter (dock inte alla inom ramen för Erasmus+). Några beskrev även att de åkt tillbaka till samma lärosäte flera gånger under flera år och byggt upp nära kontakter med partnerlärosätet.

Intervjuerna följde en semistrukturerad intervjuteknik där ett frågeformulär (se bilaga 2) låg till grund för de frågor som ställdes under intervjuerna, men samtalen var delvis fria och utgick ifrån de intervjuade lärarnas erfarenheter. Intervjuerna gjordes via Zoom, audioinspelades och transkriberades. Bearbetningen av materialet gjordes med hjälp av det kvalitativa analysverktyget Nvivo.

¹³ De som deltog i studien arbetade vid åtta olika högskolor, fem universitet samt hos en enskild utbildningsanordnare. De var verksamma inom följande ämnesområden: ingenjörsvetenskap, språk och kultur, sjuksköterskeprogrammet, pedagogik, energiteknik, arbetsterapeutprogrammet, psykologi, samhällsvetenskap och ekologi. Åtta var kvinnor och sju män. Bland deltagarna fanns en professor, åtta lektorer och fem adjunkter. Fem av dem hade även program- eller ämnesansvar och en person arbetade som ställföreträdande prefekt.

Resultat

I det här avsnittet beskrivs hur lärarna uppfattar att mobiliteten gett avtryck i det egna pedagogiska uppdraget och hur de anser att lärosätena har tagit tillvara det. Resultatet presenteras utifrån teman och generella mönster som framkommit under intervjuerna och är kopplade till det akademiska lärarskapets alla nivåer. Resultaten behöver sättas i relation till lärarnas syfte och ambition med utbytet. Avsnittet inleds därför med att belysa det.

När intervjuer används för att illustrera resultaten så återges de i vissa fall i något bearbetad form. Detta för att deltagare inte ska kunna identifieras och för att underlätta förståelsen för sammanhanget.

Pedagogisk utveckling är sällan huvudmotiv för mobilitet

Trots att Erasmus+ mobilitet är en möjlighet till högskolepedagogisk utveckling för lärare beskrev få att det var anledningen till, eller förväntningen på, mobiliteten. Majoriteten av de intervjuade lärarna säger att det främsta syftet var att stärka samarbetet mellan lärosäten. Mobiliteten beskrevs även vara ett sätt att hitta möjligheter till och främja fler studentutbyten samt bidra till forskningssamarbeten:

”I första hand så ville de att jag skulle undervisa i en av deras kurser. Så det var för att undervisa, men även för att stärka det här samarbetet vi har. På grund av det så har vi nu nästan 10 eller 15 utbytesstudenter som kommer varje år till [lärosätet]. Vi har haft ett forskningsprojekt ihop. Det är ett sätt att behålla den här kontakten.”

En annan lärare beskrev att det fanns en förväntan från lärosätets sida att genomföra mobilitet på grund av lärosätets internationella profil, men att även om intresset och motivationen inte var stor före mobiliteten så förstod läraren efteråt vilken betydelse och nytta mobiliteten haft för lärarens undervisning:

”Det ingår. [Lärosätet] är väldigt internationellt. Har en internationell profil, så på något vis ingår det att vara kontaktlärare för något universitet eller några universitet och göra utbyten. Så från början kanske jag inte hade så där jättemycket förväntningar.”

En del har fått en direkt fråga av partnerlärosätet eller kollegor och valt att ta vara på möjligheten utan att ha några större förväntningar eller ambitioner.

Några få har varit intresserade av att delta i mobilitet för att de sett det som ett sätt att fördjupa sin ämneskunskap eller för att generellt utvecklas som lärare. En lärare beskrev till exempel att hen ville få en förståelse för studenternas bakgrunder och studiekultur för att kunna skapa bättre förutsättningar för sina studenter:

”Tanken var att slå hål på mina förutfattade meningar om hur det ser ut i [land]. Och mer vara där med öppna ögon. Sedan undervisar jag internationella grupper, och så föreläser jag om hur det är att undervisa i internationella grupper. Så därför tycker jag också att det är intressant att få reda på mer om studiekulturen. [...] Jag hade en diskussion med international office och frågade: 'Vilka studenter är det som oftast får problem under sina studier när de är i Sverige?' bland de europeiska länderna kom då [land] upp.”

En annan lärare som deltagit i flera mobiliteter berättade att anledningen var möjligheten till lärdomar både för sin egen skull och för att förbättra utbildningen på hemmalärosätet:

”Jag lär mig otroligt mycket när jag är i väg. Jag lär mig om vad jag tycker om, jag lär mig om vad jag inte tycker om när det gäller utbildningsformer, utbildningssätt. Och det är väl kanske därför som jag då också har valt att få komma tillbaka till [land] framför allt, för jag tycker att det de gör där, på sin förskoleutbildning, är något vi behöver lära oss av. Vi skulle kunna plocka upp mycket där utifrån de praktiska momenten i utbildningen.”

Exempel på pedagogisk utveckling genom mobilitet

Alla de intervjuade universitets- och högskolelärarna bekräftade att mobilitet med undervisningsuppdrag har gett avtryck i det egna pedagogiska uppdraget i någon utsträckning. Den generella bilden var att mötet med andra studentgrupper och undervisningssituationer hade varit både utmanande och utvecklande. Det har bidragit till en större reflektion över den egna undervisningen och kunskap om studenters förutsättningar för lärande. En del har tagit med sig konkreta metoder eller exempel och introducerat dem i sin egen undervisning. Trots att de som intervjuats anser att mobiliteten haft positiva effekter på det pedagogiska uppdraget var det svårt för dem att beskriva det konkret. Många påpekade att utveckling pågår hela tiden och mobiliteten har varit ett steg på vägen. De har inte heller kunnat uttrycka hur mobiliteten påverkat kvaliteten i deras egen undervisning. Några tror att det haft en positiv inverkan på kvaliteten men har inga metoder för att bedöma det. I det här avsnittet redogörs för de teman som framkom tydligast under intervjuerna.

Möjlighet att utforska sin egen lärarroll

Några av de intervjuade beskrev att det kan kännas som en utmaning att undervisa på ett lärosäte i ett annat land, möta nya kollegor och en ny studentgrupp, men att det varit mycket utvecklande på ett personligt plan och i lärarrollen. Mobiliteterna bidrog till att lärarna kände sig modigare och att de blev säkrare i mötet med studenterna. Någon uttryckte det så här:

”Jag blir modigare och tänker inte att jag måste veta allt när jag går in i klassrummet. Jag har blivit lite mer trygg i att man får göra så gott man kan och jag kan och vet mycket mer än jag tror.”

Många beskrev att de kände sig friare att utveckla alla sina talanger som lärare under mobiliteten. Att undervisa i ett annat land, på ett annat språk är en träning i sig. Men också att försöka nå fram i en annan kultur med ett språk som inte heller är studenternas modersmål, det ger nya färdigheter som lärare.

Någon påpekade att det är ett bra tillfälle att utforska sig själv som lärare under mobiliteten eftersom ingen känner dig och vet vem du är. Det är utmanande att ifrågasätta det man i sin vanliga kontext tar för givet, medan det i andra sammanhang inte alls är så självklart. Någon förtydligade det med att säga att det är själva kärnan i undervisningen:

”I undervisningen handlar mycket om evidens och kritiskt tänkande. Så att det är bra att utmana sig och få ifrågasätta sig själv.”

Förutsättningar för studentcentrerat lärande

I dag arbetar både regering, myndigheter och lärosäten med att bredda rekryteringen till högre utbildning. För att möta behoven hos en alltmer diversifierad studentgrupp behöver också undervisningen ständigt utvecklas och förnyas.¹⁴ Även inresande studenter ställer nya krav på undervisande personal. Att få kunskap och träning i att anpassa undervisningen till en ny studentgrupp beskrevs också av de intervjuade som det främsta mervärdet från mobiliteterna och det som har gett störst avtryck i lärarnas pedagogiska uppdrag. Lärarna beskrev att mobiliteten bidragit till att förstå olika studentgruppers lärprocesser. En del av de intervjuade gav även konkreta exempel på hur de anpassat undervisningsinnehållet och metoderna för att bättre kunna bidra till studenternas lärande.

Alla intervjupersoner har reflekterat över skillnader i undervisning och skillnader i de studentgrupper de träffat under mobiliteten.

Beskrivningarna av hur studentgrupper och undervisningskulturer skilde sig från det som lärarna var vana vid varierar bland dem som

¹⁴ Den öppna högskolan (Prop. 2001/02:15)

intervjuats. Några ställdes inför situationer med en lägre grad av studentcentrerat lärande, och där fokus snarare låg på att exempelvis överföra lärarens kunskaper till studenten. De ansåg att de har tvingats pröva olika metoder för att engagera de något mer ovana studenterna i att reflektera över undervisningsinnehållet och arbeta tillsammans i grupp. Andra berättade att de fick möjlighet att undervisa för mindre studentgrupper än vanligt, vilket gav större möjligheter till interaktion. Några undervisade under sin mobilitet yngre studenter. Några menade att studenterna de träffade under mobiliteten hade högre kunskapskrav på sig medan andra berättade att kunskapskraven var lägre.

Den generella bild som framkom var att möjligheten att träffa nya studentgrupper i olika sammanhang hade varit lärorik och gett nya erfarenheter, men också att det är svårt att beskriva ingående vilka lärdomarna är. En vanlig beskrivning kunde uttryckas så här:

”Det är svårt att säga ’just det och det har ändrats’, men du får idéer och tankar som har en positiv inverkan på din normala lärargärning. Det ger en breddad erfarenhet generellt att ha mött olika studentgrupper i olika sammanhang. Jag ser det väl mer som en generell utveckling av att ha stött på olika grupper.”

För några har mobiliteten och mötet med en annan studentgrupp också inneburit en möjlighet att testa ett nytt undervisningsinnehåll. En lektor i språk berättade att undervisningen på partnerlärosätet var för en grupp studenter som hade språket som modersmål, vilket gjorde att hen kunde fördjupa sig i sitt eget ämne och sin undervisning på ett annat sätt. Det undervisningsmaterialet har sedan kunnat användas som bas för undervisningen på avancerad nivå på hemmalärosätet.

Något som nämndes genomgående i intervjuerna var att mobiliteten bidragit till värdefull kunskap och förståelse för olika studentgrupper och undervisningskulturer. Det framkom också att den kunskapen har varit viktig då de inom högre utbildning nu möter bland annat studenter med olika etnisk bakgrund:

”Vi har studenter nu med olika etnisk bakgrund i förskolläraryrket. Och jag kan väl känna att jag har en helt annan förståelse för vissa saker, men framför allt så tycker jag nog att jag tar med mig mycket mer av ökad förståelse in i mitt eget sätt att undervisa, ökad förståelse för olikheter, för olika kulturer.”

Några av de intervjuade ansåg även att de genom att ha varit på plats i olika undervisningskulturer och kontexter hade fått en annan förståelse för vilka metoder och exempel som kan bidra till olika studentgruppers lärande och hur de kan uppmuntra alla studenter att bli mer aktiva i sin lärandesituation. De lyfte att det även är viktigt när de undervisar för internationella studenter på det svenska lärosätet. De menade att om de

har varit i landet, på samma lärosäte som studenterna kommer ifrån, och sett hur de jobbar och sett kulturen, så är det enklare att förstå och eventuell anpassa undervisningen på det svenska lärosätet. Det har varit särskilt viktigt att kunna knyta an med exempel ifrån de inresande studenternas land. En lärare berättade om sin egen undervisning i ett internationellt masterprogram där inresande studenter från en annan del av världen inte kunde relatera till de exempel som diskuterades, exempelvis inom hållbar utveckling. Innehållet hade alldeles för starkt europeiskt fokus. Genom mobiliteterna hade läraren fått med sig ökad kunskap om andra förhållanden och exempel som kunde föras in i undervisningen:

”Så jag kan använda de exemplen sedan i undervisningen. Så där växer jag, och jag hoppas att även studenterna som är med på min föreläsning växer på det sättet.”

Mer reflektion kring värdegrundsfrågor inom högre utbildning

I många av intervjuerna framkom också att mobiliteten hade bidragit till att läraren fått nya perspektiv och reflekterat mer om frågor kopplade till den högre utbildningens värdegrund, såsom demokrati, internationalisering, jämställdhet, likabehandling och hållbar utveckling. Några nämnde att det blir ett viktigt bidrag för fortsatt utveckling av den egna undervisningen. En lärare nämnde till exempel att hen blev stärkt i sin förståelse för att frågor om kön och jämställdhet behöver diskuteras mer i kurser även vid hemmalärosätet:

”I den här kursen så har doktoranderna själva lyft oerhört många diskussioner om till exempel olika kön, flickor, pojkar. De har ställt tusen frågor om det, hur vi gör här och hur de har det där. Och den diskussionen har gjort att jag kan se att vi behöver diskutera det även mer hos oss nu när vi har ett mångkulturellt samhälle.”

Andra underströk att de önskar större kunskap i kollegiet om frågorna:

”Alla lärare borde ha ett utbyte någon gång, någonstans, för att också ha större förståelse för det mångkulturella universitetet, alltså med studenter från olika bakgrundskulturer. Det är kanske det viktigaste, tycker jag. Men sen också att man förstår att det här har betydelse för undervisningen och så.”

Många sa att de senaste åren med pandemi har bidragit till ett ökat fokus på internationalisering på hemmaplan och att föra in lärandemål relaterade till internationalisering för att ge alla studenter ett internationellt perspektiv i utbildningen. I detta sammanhang sa de att lärarens kunskaper om hur det ser ut i andra länder blir allt viktigare och att det de fått med sig från mobiliteten kan appliceras i kurserna.

”Jättemånga ingenjörer kommer behöva resa och jobba utomlands. Kanske i Kina eller i Brasilien ett tag och sen komma tillbaka. Så det är viktigt att vi ger det här perspektivet, och där tror jag att vi har mycket jobb att göra. Vi är på väg, men det finns fortfarande jobb att göra.”

Utveckling av fysiska och digitala globala lärandemiljöer

Några av de intervjuade ansåg att det var värdefullt under mobiliteten att få insyn i andra typer av lärandemiljöer, såväl fysiska som digitala och hybrida. En lärare upplevde att partnerlärosätet kommit längre i digital och hybrid undervisning, vilken hen upplevde som lärorikt:

”När jag gick runt där i salen så hängde en Ipad med mig som en robot och filmade mig. Så jag kunde gå runt ungefär som om jag hade studenter framför mig. Jag behövde inte stå blick stilla och tänka ’nu måste jag titta upp i kameran’. Den hybridundervisningen, dit har vi inte riktigt kommit än.”

En annan lärare fick nya idéer för hur man kan använda sig av digital undervisning och samtidigt främja studentaktiviteten:

”Efter den digitala undervisningen så träffas man i mindre grupper. Och då blir det mer att studenten inte kan gömma sig. Föreläsningen kan vara inspelad. Och sedan sätter de in så att de har smågrupper, och det är väldigt bra då.”

Någon berättade specifikt om viljan att skapa ett didaktiskt rum där alla känner sig välkomna, vilket är en framtidsutmaning när studentgruppen blir alltmer internationell. Hen ansåg att det internationella klassrummet bara kan utvecklas genom reflektion kring den egna pedagogiken och genom att testa pedagogiken i olika undervisningssammanhang och miljöer.

”Det finns många sätt att undervisa på ett bra sätt. Jag har nog lånat av väldigt många. Den främsta kvaliteten det internationella arbetet för med sig, för både studenter och oss lärare, det är att vi plockar med oss erfarenheter. Det är maträtter, det är kulturfrågor, det är språk, det är historia, och hela tiden gör vi det.”

Läraren menade även att hen fått väldigt mycket hjälp av studenter från andra länder och att bristande språkförståelse har varit en ögonöppnare. I stället har läraren behövt fokusera mycket även på studenternas mimik och gester och fått skärpa sin egen perceptionsförmåga.

Den internationella aspektens betydelse för pedagogisk utveckling

Majoriteten av de intervjuade lärarna ansåg att den internationella aspekten av mobiliteten och mötet med kollegor och studenter utanför

Sverige var avgörande för den högskolepedagogiska utveckling de beskrivit. Bland annat gav mötet med nya kulturer ett annat perspektiv på den egna undervisningen. Flera beskrev att det varit viktigt att möta studenter med en annan bakgrund och få ökad förståelse för deras sätt att uppfatta olika undervisningsmoment. De trodde inte heller att de skulle ha kunnat få samma kompetensutveckling och praktiska erfarenhet genom exempelvis ytterligare högskolepedagogiska kurser.

Värdet av internationell mobilitet beskrevs som flerdimensionellt; att få se nya utbildningssystem, andra lärmiljöer och studenter gav lärare möjlighet att reflektera över sin lärarroll och sin undervisning. Förutom mötet med studenter nämnde också många att mötet med lärarkollegor på plats på partnerlärosätet var värdefullt och gett möjlighet att diskutera pedagogiska frågor. En lärare beskrev följande:

”Det brukar ofta vara väldigt mycket möten med olika lärargrupperingar på plats men också studiebesök och att man har presentationer för arbetslagen. Och det kan handla om pedagogik, till exempel. Jag är jätteintresserad av studentaktivt lärande på olika sätt och då kan det handla om det.”

Att få möjlighet att lämna sitt lärosäte och sin institution för att möta nya kollegor i en ny kontext beskrevs som viktigt då det ger möjlighet till nya former av kollegiala samtal.

”Jag tror att själva resan ger väldigt mycket också, inom Sverige är vi ändå mer lika. Så även om det kan finnas skillnader mellan ett universitet och ett annat så är studenternas kultur och bakgrund mer lika. Och man får intryck från andra platser, andra undervisningssalar, kanske ett helt annorlunda upplägg. Studenternas bakgrund är helt annorlunda, lärarnas bakgrunder kanske annorlunda.”

En annan respondent beskrev att den internationella aspekten av mobiliteten är viktig för att få ett annat perspektiv på sitt ämnesområde. Genom utbyten och kontakt med kollegor i andra länder ges möjlighet att ta del av forskning och litteratur som i Sverige är okänt. Att inte ha tillgång till andra länder och språk och därmed andra vetenskapstraditioner och teorier kan vara begränsande.

Enstaka lärare ansåg att utbyten i närområdet kan ge liknande erfarenheter som internationella mobiliteter och att kulturella skillnader även finns mellan svenska lärosäten. De beskrev att de gör studiebesök på andra universitet och högskolor i Sverige för att se vilken utbildning de erbjuder, och att möjligheter för lärare att utvecklas finns även genom att ha fler utbyten med varandra.

En lärare uttryckte, i motsats till majoriteten, att lärare i dag får mycket av sin internationella kompetens på hemmaplan. Läraren arbetade på

en institution som kommit mycket långt i sitt internationella arbete och har ett antal internationella utbildningar som ger dubbla examina. Hen menade att inresande lärare och studenter också är ett sätt att möta andra kulturer och få förståelse för studenternas lärandeprocesser. Samtidigt är en reflektion att det kan finnas skillnader mellan de studenter som har möjlighet att resa till Sverige på utbyten, eller finansiera sina masterstudier i Sverige, och de studenter som lärarna har möjlighet att träffa när de själva deltar i mobilitet. Skillnaderna kan vara relaterade till ålder, socioekonomisk bakgrund och studienivå.

Förberedelser är viktiga

De som intervjuades fick möjlighet att reflektera över vad de anser har varit viktigt för att mobiliteten ska ge högskolepedagogiska effekter. Det som många av de intervjuade lärarna valde att lyfta var främst kopplat till förberedelser i samband med mobiliteten. I förberedelserna inför mobiliteten beskrev flera lärare att det var bra att ha en tydlig plan för mobiliteten och att ha byggt upp kontakt med kollegor på partnerlärosätet. Några lyfte även att det är viktigt att fundera på varför man gör en mobilitet med undervisningsuppdrag och vad man vill att det ska bidra till.

Det fanns olika åsikter om vad som är lämplig vistelselängd för att tillvarata erfarenheten och hinna få ett kollegialt utbyte på partnerslärosätet. De flesta tyckte att en vecka var lagom, om mobiliteten var välplanerad, och att det gav tillräcklig möjlighet att diskutera med kollegor och träffa nya studentgrupper. Andra beskrev att regelbundna mobiliteter till samma partnerlärosäte gav möjlighet att fördjupa samarbetet med kollegor och att få bättre pedagogisk utveckling.

Från den egna pedagogiska utvecklingen till den kollegiala

För att lärarens erfarenheter av mobiliteten ska komma fler till del behöver det finnas vägar för att kunna sprida den erfarenheten till kollegor och därmed bidra till högskolepedagogisk utveckling hos fler och, i förlängningen, till ökad kvalitet i undervisningen.

Nästan alla de intervjuade lärarna berättade att lärosätet eller institutionen har tagit fram rutiner för att lärarna ska kunna sprida sina erfarenheter till kollegor. De flesta hade fått berätta om sin mobilitet vid något enstaka tillfälle. Det vanligaste sättet att sprida erfarenheterna från mobiliteten var genom personalmöten, nyhetsbrev, intranät, programgruppsmöten eller i det nära arbetslaget. Några nämnde att informationsspridningen varit mer informell och ägt rum vid kaffebordet eller i korridorer.

Många av lärarna tolkar att syftet med informationsspridningen är att inspirera lärarkollegor att delta i mobilitet. Den respons som de anser sig ha fått av sina kollegor är oftast begränsad, de sa att få är intresserade av att delta i mobilitet.

Det var i många fall svårt för de intervjuade lärarna att svara på hur den enskilda lärarens kompetensutveckling genom mobiliteten har påverkat undervisningen i stort på institutionen. Under intervjuerna framkom att möjligheter till erfarenhetsutbyte efter en mobilitet är nära kopplade till institutionens och lärosätets förväntningar, men även till den enskilda lärarens förväntningar. En lärare berättade:

”[Lärosätet] har en tradition av att har man varit i väg så ska man på ett personalmöte berätta om det. Då ska man beskriva var man har varit, vad man har gjort och hur man tänker att man skulle kunna använda det i sin egen undervisningsroll. Och det är en bra grej, då inspirerar man många där på något sätt.”

Även om ledningens syn på mobilitet beskrevs som positiv, så upplevde de flesta att det inte fanns någon förväntan på att ha fått någon form av högskolepedagogisk utveckling genom mobiliteten. Det innebär att även om de på ett individuellt plan har upplevt att mobiliteten gett avtryck i det pedagogiska uppdraget, så är det generellt svårt att implementera det på det egna lärosätet. En lärare sa:

”Det blir på det individuella planet på något sätt. Att “det är [namn] som vill jobba internationellt. Ja, men då får [namn] göra det.” Och att det sen har betydelse för att jag kan föra in det här i mina kurser, och att jag eventuellt skulle kunna påverka andra också ... det har nog mindre betydelse tror jag.”

I de fall lärare ansåg att mobiliteten hade fått större genomslag i utvecklingen av undervisningen på institutionen handlade det om att mobiliteten skedde inom ett så kallat gemensamt program. En lärare som undervisat på ett partnerlärosäte inom ett sådant utbildningssamarbete underströk till exempel att själva samarbetet går ut på att gemensamt utveckla kurser och examinationsformer och att det är ett kontinuerligt kollegialt lärande.

Generellt kunde även de intervjuade lärarna som hade ett programansvar lättare se att erfarenheterna från mobiliteten också fått, eller skulle kunna få, ett genomslag i utvecklingen av undervisningen på institutionen. En lärare menade:

”Det är svårt att veta impact på större skala. Men man skulle kunna säga att det jag tog med mig från utbytet tog jag sedan med mig in i den här kursen som vi utvecklade i arbetslag, och där jag var ledande. Och nu har jag ganska nyligen blivit programansvarig för [programmet] och ska se över alla kurserna.”

Arbetet i arbetslag framstår som en viktig del i detta arbete, och att det som man kan sprida till kollegor främst är olika former för undervisningsupplägg, inte så mycket innehållet i kurserna. Att arbeta i ett internationellt team, där lärare kommer från andra undervisningskulturer nämndes som betydelsefullt för att lyckas ta vara på erfarenheter från mobiliteter. En lärare förtydligade det och sa att när kollegor kommer från olika länder och kulturer så finns det en typ av utbyte även på hemmaplan. Det blir då lättare att fortsätta att diskutera och reflektera över lärdomar från mobiliteten.

En lärare underströk ytterligare vikten av kollegiala samarbeten med att påtala att även om hens undervisning, både till innehåll och form inspirerats av samarbete med partnerlärosäten i andra länder, så är det viktigt att det inte bara blir "ett litet nedslag på tre timmar med en studentgrupp". Det måste finnas en röd tråd genom terminen där allt hänger ihop. Läraren ansåg att de hade lyckats med det. I det här fallet verkade storleken på lärosätet spela roll, det kollegiala samarbetet de byggt upp och samplaneringen av innehållet i utbildningen:

"Vi är i samma del i huset, man ses till fikapausen, man ses på lunch och vi har många möten om utveckling."

En annan lärare ansåg att hen indirekt påverkade undervisningsinnehållet på institutionen i sin funktion som mentor till andra lärare. I den rollen bad kollegor ofta läraren att hålla i pass i andra kurser med inriktning på interkulturella kompetenser, något hen ansåg sig ha utvecklat under sina mobiliteter.

Många lärare uttryckte en önskan om att på ett mer strukturerat sätt skapa möjligheter till reflektion med kollegor och för att kunna dela erfarenheter inom och mellan institutioner. En intervjuad lärare hade velat ha workshops efter mobiliteten för att skapa ett forum för pedagogiska diskussioner och kollegialt lärande. En annan såg möjligheter att introducera fler diskussioner kopplade till internationalisering i lärosätets ordinarie workshops om pedagogik.

Hur värdesätts pedagogiska erfarenheter från mobilitet?

Tidigare studier har visat att internationell mobilitet inte alltid är meriterande för lärarens akademiska karriär.¹⁵ Samtidigt arbetar många lärosäten i dag med att uppmuntra och stimulera det pedagogiska utvecklingsarbetet genom exempelvis strategier för kontinuerlig kompetensutveckling och incitamentsstrukturer för pedagogisk meritering. I intervjuerna ställdes därför frågor om huruvida lärarna

¹⁵ Universitets- och högskolerådet, 2023 och Universitets och högskolerådet, 2020

anser att lärosätet värdesätter och tar tillvara den pedagogiska utveckling som skett genom mobiliteten.

I intervjuerna bekräftades tidigare studiers resultat. Ungefär hälften av lärarna ansåg att mobiliteten bidragit till positiv utveckling av den egna karriären. De som ansåg att mobiliteten bidragit till karriärsutveckling var noga med att påpeka att det inte varit en direkt följd av mobiliteten utan att det är en sammanvägning av olika delar som premieras:

”Jag tror inte att det är bara ett utbyte som gör det. Det är en resa med olika input, där självklart det här utbytet är ett steg. Men allt man gör, egentligen, påverkar karriärutvecklingen. Och detta är en plus.”

Hur lärosätena tagit tillvara lärarnas engagemang och skicklighet varierar. Några har beskrivit att det har varit viktigt när de ansökt om befordran till en högre befattning och att det då har varit nödvändigt att kunna visa på pedagogisk skicklighet och internationella kontakter.

Några har också beskrivit att de tror att mobiliteter, kopplat till engagemang i pedagogiska frågor, har lett till att de fått nya roller som exempelvis studierektor, ambassadör för pedagogiska frågor, deltagare i strategigrupper eller programansvarig. En gemensam nämnare har varit att det funnits ett intresse och stöd från chefer. Generellt menade dock lärarna att det som snarare uppskattats hos ledningen är att de genom mobiliteter kunnat visa på initiativförmåga, förmåga att samarbeta med lärosäten i andra länder och att de kunnat främja studenters möjlighet till utbyten. Den pedagogiska utvecklingen som mobiliteten bidragit till är kanske inte den främsta orsaken. En person uttryckte det väldigt enkelt:

”Det är ingen som frågat mig om det har utvecklat min pedagogik.”

Några lärare beskrev att när det gäller pedagogisk meritering uppmuntras snarare högskolepedagogiska kurser. De flesta var besvikna över det och ansåg att även den pedagogiska utveckling som sker genom en mobilitet borde premieras. En uttryckte det så här:

”I dag har vi den här pedagogiska karriärvägen. En meriterad lärare och excellent lärare. Och jag har faktiskt inte någon aning om vad det är för kriterier som ingår där, men om jag har varit ute på postdok eller ute väldigt mycket i internationella vetenskapliga sammanhang så är det en så självskriven merit när jag söker jobb eller söker befordran. Det borde också vara ett viktigt kriterium, just det här att man har en internationell pedagogisk erfarenhet, tycker jag. Men jag har faktiskt ingen aning om i vilken utsträckning det är det.”

På frågan om hur de själva synliggör sin utveckling sa några av lärarna att de använder sin pedagogiska meritportfölj. Där dokumenterar de mobiliteten och vilka andra lärosäten de har samarbetet med. De redogör för sina pedagogiska utgångspunkter och ställningstaganden och hur de utvecklat pedagogiken med anledning av mobiliteten.

Det framfördes också förslag på att lärosäten skulle kunna utveckla sina webbsidor med information om medarbetarna. Om sidorna inte bara hade flikar för publikationer och forskningsnätverk, utan även internationella undervisningsuppdrag, så skulle de kunna få en annan status.

Avslutande reflektioner

Den här studien baseras på intervjuer med högskolelärare som har deltagit i Erasmus+ med undervisningsuppdrag och som har angett i en uppföljande enkätstudie att mobiliteten haft positiv effekt på deras egen pedagogik. Studien undersökte vilka dessa effekter kan vara. I analyserna syntes några generella mönster som är viktiga att reflektera kring. De kan vara användbara för lärosätena i arbetet med att tillvarata de möjligheter som internationell mobilitet ger.

Positiva effekter på den enskilda lärarens pedagogik

Sammantaget ansåg lärarna att mobiliteten varit viktig för den individuella dimensionen av det akademiska lärarskapet. Studiens resultat lyfter fram flera positiva effekter på de enskilda lärarnas pedagogik som följd av mobilitet med undervisningsuppdrag. Detta trots att den pedagogiska utvecklingen i samband med mobiliteten varit ett sekundärt syfte bland de intervjuade. I alla intervjuer har lärarna reflekterat över att studentgrupperna de möter i sin undervisning är alltmer heterogena. Kunskaper och medvetenhet om studenters olikheter och olika behov är den främsta effekten från mobiliteter som lyfts fram i intervjuerna. Det borde skapa goda förutsättningar för det studentcentrerade lärandet, som är en viktig kvalitetsaspekt. Det är kunskap som lärare kan tillgodogöra sig på olika sätt under sin yrkeskarriär. Enligt dem som intervjuats har undervisningsuppdraget hos partnerlärosätet varit värdefullt i detta hänseende. Det har bidragit till praktisk erfarenhet som exempelvis högskolepedagogiska kurser inte kunnat förse dem med.

Intervjuerna har även speglat svårigheter att koppla specifika effekter till en eller flera mobiliteter som läraren genomfört, men även att effekterna är kumulativa. De lärare som deltagit i ett flertal mobiliteter

med undervisningsuppdrag har pekat på att det krävs regelbundenhet för att få ut mer av dessa. De lärare som genomfört flera mobiliteter till samma lärosäte verkar ha fått störst effekt.

Om möjligheten till pedagogisk utveckling tydligare lyfts fram som ett syfte med mobiliteten, och om de lärare som deltar och deras lärosäten både planerar för det och följer upp erfarenheter i efterhand, borde effekterna både kunna öka och synliggöras bättre.

Mobilitet och den kollegiala dimensionen

Det har generellt varit svårare för de intervjuade lärarna att uttala sig om hur erfarenheterna från mobiliteten inkluderas i den kollegiala dimensionen av det akademiska lärarskapet. Att dela med sig av sina erfarenheter av mobiliteten handlar för många om att inspirera sina kollegor att också göra lärarutbyten. Mindre fokus verkar ligga på att synliggöra reflektioner och argument kring den egna pedagogiska utvecklingen som utbytet bidragit till. Möjligen beror det återigen på att pedagogisk utveckling och, i nästa steg, hur pedagogiska erfarenheter sprids, inte har varit det primära syftet med mobiliteten. Det kan även handla om ointresse från kollegor, eller helt enkelt att det internationella arbetet ibland ses som en parallell verksamhet. Bland annat har några lärare vittnat om att de fått berätta om sina erfarenheter på specifika konferenser eller inspirationsdagar vigda åt internationalisering. Däremot berättade ingen att de presenterat och diskuterat sina erfarenheter på specifika workshops eller möten som handlat om pedagogisk utveckling. Många har beskrivit relativt ostrukturerade sätt att dela erfarenheter, där ett stort ansvar lagts på den enskilda läraren att ta initiativ. Det har också varit svårt att se generella mönster på samverkan med kollegor utan snarare anekdotiska exempel. Något som framkom var dock att möjligheten att diskutera lärdomar och använda dem i kursutveckling och examinationer verkade vara lättare för de lärare som också hade programansvar.

Tidsbrist är en annan aspekt som är central. Det var inget som lyftes av lärarna i intervjuerna men tidigare studier har visat att lärare har många arbetsuppgifter att komma ifatt med när de kommer hem från en mobilitet. Det kanske helt enkelt inte finns tid att följa upp lärdomar tillsammans med kollegor på ett mer strukturerat sätt.

Hur lärosäten och institutioner tar vara på erfarenheter från mobilitet med undervisningsuppdrag hänger förstås nära ihop med hur den kollegiala dimensionen av det akademiska lärarskapet är organiserad. Någon uttryckte i intervjuerna att det endast finns möjlighet att påverka sina egna kurser och att de inte har något kollegialt samarbete på lärosätet.

I lärosätenas fortsatta utvecklingsarbete kring högskolepedagogik finns det goda skäl att även inkludera mer strukturerade former för kollegial samverkan och erfarenhetsutbyten av lärdomar som lärare fått genom mobiliteter.

En underutnyttjad möjlighet till högskolepedagogisk utveckling

Den institutionella dimensionen av det akademiska lärarskapet handlar om att erkänna det pedagogiska utvecklingsarbete som lärare bedriver som värdefullt för organisationen. För att arbetet ska ses som värdefullt behöver det synliggöras. Ingen av de intervjuade lärarna har haft någon uppföljning kring vad mobiliteten har betytt för den pedagogiska utvecklingen. Ingen nämnde heller något närmare samarbete med lärosätets verksamhet för högskolepedagogisk utveckling, varken före eller efter mobiliteten. Några känner sig uppskattade och eventuellt premierade eftersom mobiliteten och samarbetet med partnerlärosätet ligger i linje med lärosätets internationaliseringsstrategi.

Med tanke på de goda effekter som mobilitet har på den enskilda lärarens utveckling är det viktigt att lärosäten hittar former för att ta vara på resultaten. Ett sätt kan vara att bygga organisatoriska förutsättningar för att arbeta nära mellan internationalisering och pedagogisk utveckling på lärosätena. Lärares möjligheter att delta i mobilitet med undervisningsuppdrag skulle med fördel även kunna inkluderas i lärosätenas eller institutionernas strategier eller planer för pedagogisk utveckling.

Referenser

Aquilonius, J. (den 7 juli 2016). SULF och SFS ställer krav för bättre högskolepedagogik. Universitetsläraren.

Bolander Laksov, K., & Scheja, M. (2020). Akademiskt lärarskap. Sveriges universitetslärare och forskare.

Europeiska kommissionen. (2017). En ny EU-agenda för högre utbildning.

Europeiska kommissionen. (2022). Erasmus+ Programhandledning.

Högskoleverket. (2005.). En gränslös högskola? Om internationalisering av grund- och forskarutbildning. Högskoleverkets rapportserie 2005:1.

Högskoleverket. (2008). En högskola i världen – internationalisering för kvalitet. Högskoleverkets rapportserie 2008:15 R.

Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). (2015). Brussels, Belgium.

Sveriges universitets- och högskoleförbund. (2020). Rapport från SUHF:s arbetsgrupp för högskolepedagogik och lärande.

Universitets- och högskolerådet. (2020). Svenska lärosätens erfarenheter av Erasmus charter (ECHE).

Universitets- och högskolerådet. (2023). Den akademiska personalens erfarenheter av internationell mobilitet inom ramen för Erasmus+.

Universitetskanslersämbetet. (2019). Pedagogiskt utvecklingsarbete - rapportering av regeringsuppdrag.

Utbildningsdepartementet. (den 6 september 2001). Den öppna högskolan. Proposition 2001/02:15. Stockholm.

Utbildningsdepartementet. (2018). En strategisk agenda för internationalisering. SOU 2018:3.

Bilaga 1: Utredningsmissiv



Universitets- och högskolerådet (UHR) har – i egenskap av nationellt kontor – under våren 2022 påbörjat en utredning högskolepedagogiska effekter av mobilitet inom ramen för Erasmus+.

Utredningen ska kartlägga hur högskolelärare som deltagit i Erasmus+-mobilitet upplever att mobiliteten ger avtryck i det egna pedagogiska uppdraget samt om och hur lärare upplever att deras pedagogiska erfarenheter av mobilitet tillvaratas av hemmainstitutionen.

Ett urval har gjorts bland respondenterna i rapporten *”Erfarenheter bland akademisk personal av internationell mobilitet inom ramen för Erasmus+”*.

Utredningen genomförs av Avdelningen för analys, främjande och tillträdesfrågor. Våra utredare Andrea Salguero samt Madelen Charysczak kommer genomföra digitala intervjuer med er som deltagit i ett utbyte inom ramen för Erasmus + under åren 2016-2022.

Resultatet av utredningen kommer att resultera i en rapport och ska bidra till att lärosäten och andra aktörer inom högskolesektorn får kunskap om hur deltagande i internationell mobilitet kan ge avtryck i lärares pedagogiska uppdrag. Förhoppningsvis kan utredningen även bidra med konkreta exempel på hur de pedagogiska erfarenheter lärare har med sig hem efter genomförd mobilitet kan tas tillvara.

För eventuella frågor går det bra att kontakta projektledare Andrea Salguero: andrea.Salguero@uhr.se

Med vänlig hälsning och tack på förhand.

Carina Hellgren

Enhetschef

Avdelningen för analys, främjande och tillträdesfrågor

Bilaga 2: Intervjuguide

Bakgrundsfrågor

Yrkesroll, år som verksam, ämnesområde, undervisningstid, erfarenhet av mobiliteter.

Innan mobiliteten

Förväntningar och ambitioner på mobiliteten.

Förberedelser för undervisningsuppdraget och lärosätets/institutionens och kollegors stöd i detta arbete.

Under mobiliteten

Beskrivning av mobiliteten, längd, undervisning, typ av studenter.

Tidigare kunskap om eller kontakter på partnerlärosätet.

Skillnader i undervisningen på partnerlärosätet jämfört med den på lärosätet hemma.

Åsikter om mobiliteten, skillnader jämfört med tidigare mobiliteter.

Efter mobiliteten

Beskrivning mobilitetens effekter på dig som lärare eller på din undervisning.

Kvalitetsaspekter.

Orsaker till uteblivna effekter.

Vikten av det internationella inslaget i mobiliteten jämfört med undervisningsuppdrag på andra lärosäten i Sverige.

Förväntningar och måluppfyllelse. Önskemål om ytterligare mobiliteter.

Erfarenhetsutbyte efter mobiliteten

Möjligheter till att dela med sig av lärdomar till kollegor efter mobiliteten

Utveckling av undervisningen på institutionen som följd av mobiliteten.

Stöd från lärosätet/institutionen i att sprida erfarenheter.

Organisatoriska strukturer på lärosäte/institution som har underlättat eller försvårat den pedagogiska utvecklingen efter mobiliteten.

Önskemål om att få dela erfarenheter på andra sätt.

Karriärsutveckling

Mobilitetens påverkan på den akademiska karriären och orsaker till detta.

Praktiska detaljer kring mobiliteten

Viktiga aspekter i mobilitetens upplägg, planering inför, stöd, längd på mobiliteten för att få med sig pedagogiska erfarenheter att arbeta vidare med.

Övrigt

Övriga frågor den intervjuade själv vill lyfta.

Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en statlig myndighet med flera uppdrag inom utbildningsrådet. Myndigheten finns i Stockholm och i Visby.

UHR:s fem huvudsakliga ansvarsområden:

- Information inför högskolestudier, ansvar för högskoleprovet, ta fram regelverk och samordna antagningen till högskolan.
- Utveckla och förvalta IT-system och e-tjänster åt utbildningssektorn.
- Förmedla internationella utbyten och kompetensutveckling för hela utbildningskedjan.
- Bedöma utländska utbildningar.
- Främjande uppgifter och analyser av frågor inom UHR:s ansvarsområde.